

FEUILLETON

PRACTIJK EN PRINCIPES.

(BRIEVEN VAN B. R. BAKKER.)

Aan mijn jongste collega.

Amice,

Natuurlijk begrijp ik het „leege gevoel”, waarover jij schrijft, nu je zoo onverhoeds tandarts bent geworden en met het kostbare diploma in je zak loopt. Of ik nog weet hoe of je aankwart op de Maliebaan?

Allicht! Jij was de vriendelijke jonge man, die den grijsgebaarden technicus professor noemde en een assistent vroeg je instrumenten te helpen sjuwen.

Vooral dat laatste leek erg! Maar jij kon toch niet weten wie of wie was, laat staan hun hoogtematen.

Je acclimatiseerde al gauw en leerde je thuis voelen. Het gezelschap droeg daartoe het hare bij. (Dit is geen taalfout.) De kliniek met al wat d'rum und d'ran hangt werd je wereldje, en, (nou ja, ik heb je wel eens een handje geholpen hierbij) je leerde loopen in den tredmolen!

Of ik je nog wat wenken enz. wil geven, nu je opnieuw als groen staat in een wereld met ruimer horizon? Zoo lang je geen kapitaal vraagt voor je installatie, ben ik tot je dienst m'n vrind. M'n moreele steun heb je van ganscher harte. Zelfs heb je nog iets voor boven veel anderen, want je bent een van het niet verbijsterend groote aantal van hen, die behoorlijk afscheid namen van hun oud-docenten.

Nu spreek het wel vanzelf, al geef je dan ook blijk van op mijn opinie prijs te stellen, dat mijn „wenken enz.” een mengelmoes van zeer subjectieve meeningen en van algemeenheden zullen vormen. Je neemt ervan, wat je denkt te kunnen gebruiken en lees nu en dan ook eens tusschen de regels door.

Niet alles wat ik wel eens gezegd heb, kan ik n.l. schrijven;

dat gaat niet, zie je. Stel je voor, dat een gemeenschappelijke vriend van ons eens alles opschreef, wat hij zegt!

Vóór 't overige zal ik trachten vrij eerlijk te zijn, en ook sommige van mijn persoonlijke data, waarmee ik stommiteiten bedoel, niet verzwijgen.

Laten we dan eens beginnen met het begin, met het nieuwe begin, het eerste noodige voor de practijk, het diploma. Wat wil het bezit van dat diploma, van die tandartsen-bul nu eigenlijk zeggen? Dat de bezitter ervan de tandheelkunst verstaat? Geen sprake van! Onafhankelijk van het jaar waarin, of de plaats waar dit diploma gehaald is, wil dit niet anders zeggen, dan dat „naar het oordeel der commissie”, de bezitter ervan hoogst waarschijnlijk voldoende voorgeoefendheid bezit om in den loop der jaren de tandheelkunst te leeren. Jou vertel ik daarmee niets nieuws, maar heusch onder elke jaarlijksche oogst is altijd een aantal te vinden, dat binnen de zes weken den kop machtig hoog steekt, — tot groot inwendig vermaak van de oudgedienden aan het Instituut. Man, je moest het verstandnisvolle gezicht van den ehemaligen Kücheninhaber eens zien bij zoo'n gelegenheid!

Nu zijn de goeien onder degenen, die thans slagen, minder erge stumpers dan mijn vrienden en ik, toen we de oude kliniek aan de Wittevrouwenstraat verlieten, maar stumpers zijn het voorloopig nog; stumpers n.l. in dezen zin, dat ze, als tandarts, zeer onbeholpen wichten zijn. Laat me liever tot de tweede persoon enkelvoud terugkeeren en je dus zeggen, dat je nog een knul bent. Natuurlijk ben je geneigd hierop te reageeren met de mededeeling, dat dit dan de schuld van het onderwijs is. Deze laatste stelling vriend, verdient welhaast de rang van gemeenplaats. Alle mannen van de practijk, (de heusche, de echte,) die gezegde practijk een poosje door een piep-jong collega licien waarnemen, zijn het met je eens.

Daarvoor moeten ze het natuurlijk eerst met mij eens zijn. Hoe zit dat?

Kijk eens, laat zulke beweringen van die practici en van mij niet te diepe wonden in je ziel schroeien.

Zonder twijfel ben je nog een leerling; wát je geleerd hebt zit er n.l. nog maar bovenop, is er tegenaan gegooid, is nog lang niet diep genoeg doorgedrongen, is nog niet verwerkt, nog niet beleefd. Door introspectie, en door wat ik van anderen zag, geloof ik, dat het de meesten onzer aldus gaat. Ontslagen van een contróle op al ons werk, die soms ons wel eens pietluttig leek, komt er een tijd, waarin wij meenen, dat het *zoo*

„ook wel kan”. Zoo wil dan zeggen, wat minder correcte caviteit-preparatie b.v. en een minder exacte afdruk. „De practijk heeft ook zijn eischen!” M. a. w. wij verslappen; wij verslappen tot we, na betrekkelijk korten tijd soms, tot de ontdekking komen, dat de vullingen in slordig geprepareerde caviteiten het toch niet zoo keurig doen als we hadden verwacht, en dat protheses met een snap-shot afdruk als werkbasis redenen tot klagen geven. Tot deze ontdekking, vriend, komen we allemaal — voorzoover we zelfkritiek bezitten tenminste.

Geloof me, het werk, dat je gaat leveren mag niet op lager peil staan, dan men op het Instituut van je eischte.

En waaròm zou je zakken? Naar de hoogte is veel meer ruimte!

Voorloopig ontbreekt je natuurlijk nog voldoende oefening en routine. De practici hebben niet het recht, die nu al van je te eischen. Er ontbreekt je ook een behoorlijke kennis van de meeningen van anderen, d.w.z. van je vakliteratuur. In dit laatste hiaat had misschien je onderwijs wel wat meer kunnen voorzien. Maar de meeste practici zullen je dit gebrek niet verwijten.

Waaròm zou je zakken? Je mag niet zakken, want nou gaat het niet om drie of zes maanden, en zelfs niet om het heele jaar. Als je nou zou zakken, amice, zak je voor eeuwig.

En je hoeft niet te zakken! Want laat mij je nu ook dit zeggen: (en ik zeg het tot veel meer menschen dan tot jou alleen,) voor je opleiding behoef je je niet te schamen, de *gegevens* om te slagen zijn ruimschoots in je bezit.

Als jij ernstig doorzet behoef je als practicus bij niemand achter te staan, die zich in het buitenland bekwaamde.

En in geen enkel opzicht behoef je onder te doen voor welk soort ook van beoefenaren der tandheelkunst in Holland. Mijn examen-avonturen in de zomervacantie van dit jaar hebben, wat deze laatste bewering betreft, mijn kijk op sommige zaken niet onaanzienlijk optimistischer gemaakt.

Om niet te ver af te dwalen: je diploma heb je dus. Onder mijn losse aantekeningen vind ik de vraag van een collega, (als zoodanig in status nascendi) „en wat acht U voordeelijker, een vrouw of een huishoudster?” Hoewel niet zóó onhandig, vraag jij iets dergelijks. Ja, een diploma *moet* je hebben, een vrouw is misschien niet bepaald noodzakelijk. Maar liever zou ik je toch geen raad geven in dit chapter; 't is zoo persoonlijk en mijn ervaring is uiterst eenzijdig.

Over het vraagstuk van het *huis*, je tweede punt, kunnen

we praten. Een huis kun je onmogelijk missen en het is raadzaam een goed huis uit te zoeken, d. w. z. een huis op een goeden stand, liever deftig dan druk en met behoorlijke ruimte, ten eerste voor je practijk, ten tweede voor je woning. Of je moet koopen of huren, kan ik je zoo niet zeggen; dat hangt van te veel omstandigheden af; o.a. van je beschikbaar kapitaal, waarvan ik niets weet. We kunnen het daar later nog wel over hebben maar in 't algemeen lijkt vooreerst huren mij verstandiger.

Nog eens: ten *eerste*, je practijk, ten *tweede*, je woning. Deze regel geldt voor den beginner overigens universeel; ze is niets dan een variant op het oud-Hollandsche spreekwoord: „zaken gaan voor 't meisje.” De mooiste en meest geschikte kamers zijn voor de „zaak”; in wat er rest is licht ruimte genoeg om het je overigens gezellig te maken. Eerst richt je je in voor de practijk, vooral als je zuinig aan moet, en dan zie je eens wat er nog disponibel is voor dat gedeelte van het huis, waar de patiënten niet komen. Laat dat desnoods maar wat pover zijn in het begin; je zult wel zorgen, dat in den loop der jaren zèlfverdiende fraaiere spullen het minder mooie komen aanvullen en vervangen. Een goed ingerichte spreekkamer helpt je een prima huiskamer verdienen: een luxe huiskamer-ameublement helpt je nog niet eens aan een fleschje amalgaam.

Als vanzelf komen we zoo aan de inrichting van de kamers. In één epistel kunnen we deze natuurlijk niet volledig behandelen. Dat behoeft ook niet; in de eerste plaats omdat de persoonlijke smaak hierbij een zoo groote rol speelt, dat er tusschen twee in dezen verschillend aangelegde menschen heelemaal niet valt te spreken, en dan — omdat we de details nog wel eens afzonderlijk onder handen kunnen nemen.

Niettemin voorloopig een paar notities. Als je 't voor 't kiezen hebt zou ik liever het „werkraam” op het Noorden of op het Noord-Oosten nemen, dan op het Zuiden of het Westen. Het licht is dan zeker het meest rustige, dat men kan krijgen. Zelf heb ik de lichtschepping in verschillende windrichtingen gehad; in de laatste jaren ligt, noodgedwongen, m'n raam op het Zuiden. Nu mag men beweren, dat in ons landje de zon niet zóó veel schijnt, of men mag blij zijn met elk straaltje, dat men vangt, mij lijkt dit alleen in de vacantie waar. Als ik werk is het contrast tusschen het fel verlichte raam en de mondholte, die dan wel een grot lijkt, mij te groot. Intusschen geef ik, net als altijd, mijn meening graag voor beter.

Laat in je spreekkamer alles eenvoudig zijn maa'r goed. Een-

voudig in zooverre, dat je alle overtollige luxe vermijdt. Zeker, dit is zeer subjectief, maar niettemin zij het eens uitgesproken, dat de durigheden, die sommige collega's in hun *werkruimten* étaleeren, in mijn oog bewijzen zijn van gebrek aan smaak. 'k Weet niet, een ander geval schiet me n.l. te binnen, hoe jij overigens in het jaar 1930 een operatiekamer vindt in Louis XV; ik voel meer voor een strakke lijn. Dus, amice, z.g.n. schildersgordijnen voor de ramen; om de overburen inderdaad het in-kijken te beletten, en de patiënt het idee te geven, dat hij (of zij) niet kan worden begluurd; die eventueel aangevuld door een paar „all-over-netts”; deze combinatie is ruim voldoende.

Wees verder, als men niet vlak tegenover je te dichtbij heeft gebouwd, eerder bang voor te veel, dan voor te weinig licht. Den geheelen dag vrijwel, en den eenen dag na den anderen moeten wij in onzen werkkamer doorbrengen, dus dienen wij in ons eigen belang te zorgen, dat we deze ruimte zoo hygiënisch mogelijk maken. Te veel licht nu is onhygiënisch, maar — te veel lucht nooit. Tracht te zorgen, dat je, op welke manier ook, permanent je kamer kunt ventileeren. Een luchtrooster, waarvoor zoo noodig een gat in den muur moet worden gebroken, in een hoek ver van den stoel, werkt uitstekend. — Nog even over 't licht: beginners klagen altijd over te weinig licht; dit komt omdat hun gezicht op het werk nog niet te best is. Anatomisch is 't een beetje gek, maar toch is 't waar: het beste oog van den tandarts zit aan de punt van de sonde. En om nu nog even naar de eischen van eenvoud terug te keeren: laat er s.v.p. ook niet te veel gouden biezen zitten op je meubilair in engeren tandheelkundigen zin en verwar niet de begrippen nikkel en aseptiek, — maak van je kamer geen kapperssalon — laat je door een dental-despoot niets aanpraten — werk niet voor de Trey maar voor jezelf. Weet je wát je moest doen? Je moet niet alleen naar mij luisteren, maar ga eens een kijkje nemen bij enkele oudere collega's. Alle leden van het Hoofdbestuur der Mij. tot Bevordering der Tandheelkunde zullen je, bij voorafgaand bericht, qualitate qua, graag ontvangen.

Deze „algemeene beschouwingen” zullen toch ook een einde moeten nemen. In het kort dus nog een woord of wat over je wachtkamer. Veel van wat ik over de spreekkamer schreef, geldt hier ook.

Een salon behoeft de wachtkamer niet te zijn, al kan men iets meer toegeven aan de eischen, die de gezelligheid stelt. Laat het zoo mogelijk een vriendelijke kamer zijn; dat is de hoofdzaak. En, (amice zeg nu niet ontstemd „dat weet ik ook

wel", want heusch mijn oogen hebben op dit gebied rare dingen gezien) maak er geen rommelkamer van, waar jij je fiets zet, omdat de gang zoo nauw is, en je vrouw (c.q.) een trapnaaimachine, omdat de serre te klein is, want dan komt er ten slotte ook nog de vliegende Hollander van je oudste jongen. Interesseert jou „die Woche" van 1923, mitsgaders „Eigen Haard" van een iets jongere lichting misschien? Zoo ja, verlustig je er dan in op een regenachtigen Zondag, maar laat ze niet in je wachtkamer slingeren. Zorg, als je er tijdschriften enz. neerlegt, voor up to date literatuur, voor welks peil je je niet hoeft te schamen.

Eindelijk en ten slotte, je techniekkamer. Ik vermoed, dat deze statistisch het meest verwaarloosde deel is van de inrichtingen der collega's.

Een naar hokje op zolder of in het sous-terrain schijnt men hiervoor als voldoende te beschouwen. Dit is, naar mijn meening, verkeerd gezien. Voldoende ruimte en lucht en licht zijn in de techniekkamer even noodzakelijk, zoo niet in meerdere mate, dan waar ook. De staat, waarin de werkplaats verkeert zal zeker zijn invloed doen gelden op de qualiteit van den arbeid, die er gepresteerd wordt. Ik geloof, dat de tandarts van nu, en zeker die van morgen, die het best mogelijke technische werk wil leveren, *zelf* een aanzienlijk aantal uren in de „techniek" zal moeten doorbrengen, om 't even of hij daar een helper heeft of niet. Je techniekkamer moet er zoo uitzien, dat je er altijd ook je soms zéér belangstellende patiënten binnen kunt voeren.

Over de nadere inrichting moeten we het maar eens afzonderlijk hebben. Er is nog veel meer, waarover het een en ander te zeggen valt; over het personeel b.v. (wel of niet een office-girl) over 't spreekuur en verdere doelmatige tijdverdeeling enz. enz., maar ik vind dit voor een keer mooi genoeg.

Graag hoor ik eens of je in groote lijnen het met mij eens bent. Naar het zich laat aanzien, blijven we voorloopig wel op de Jutphaassche weg.

Als je me dus wat te vertellen hebt, dan bereikt je correspondentie mij daar vlot.

Intusschen met vriendschappelijken groet,

t.t.

BAKKER.